

Rezolucja ResAP(2001)1 dotycząca wprowadzania zasad uniwersalnego projektowania do programów w nauczania wszystkich zawodów związanych z tworzeniem środowiska budowlanego

(Przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 15 lutego 2001 r. podczas 742 spotkania Zastępców Ministrów)

Komitet Ministrów w swoim składzie ograniczonym do przedstawicieli Austrii, Belgii, Cypru, Danii, Finlandii, Francji, Niemiec, Irlandii, Włoch, Luksemburga, Holandii, Norwegii, Portugalii, Słowenii, Hiszpanii, Szwecji, Szwajcarii i Zjednoczonego Królestwa, Państw Członkowskich Układu Odrębnego w Dziedzinie Społecznej i Zdrowia Publicznego,

Przypominając Rezolucję (59)23 z dnia 16 listopada 1959 r. dotyczącą rozszerzenia zakresu działalności Rady Europy w dziedzinie społecznej i kulturalnej,

Uwzględniając Rezolucję (96)35 z dnia 2 października 1996 r., która rewiduje strukturę Układu Odrębnego i postanawia kontynuować, na podstawie zrewidowanych zasad zastępujących zasady ustanowione w Rezolucji(59)23, działania dotychczas prowadzone i rozwijane w świetle tej rezolucji, które mają w szczególności zmierzać do:

- a) podnoszenia poziomu ochrony zdrowia konsumentów w najszerszym sensie, w tym stałego przyczyniania się do harmonizowania – w dziedzinie produktów mających bezpośredni lub pośredni wpływ na łańcuchy żywieniowe człowieka, jak również w dziedzinie pestycydów, farmaceutyków i kosmetyków, ustawodawstwa, przepisów i praktyki dotyczącej, z jednej strony, jakości, skuteczności i kontroli bezpieczeństwa produktów, i z drugiej strony, bezpiecznego używania produktów toksycznych lub trujących,
- b) integrowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie; definiowania – i przyczyniania się do realizacji na szczeblu europejskim – modelu spójnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych, która uwzględnia równocześnie zasady pełnego obywatelstwa i samodzielnego życia, przyczyniając się do eliminowania barier w integracji, bez względu na ich charakter, czy to psychologiczny, edukacyjny, związany z rodziną, kulturalny, społeczny, zawodowy, finansowy lub architektoniczny,

Uznając, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności między jej Członkami w celu ułatwiania ich postępu gospodarczego i społecznego,

Mając na uwadze Konwencję dotyczącą ochrony praw człowieka i fundamentalnych wolności, a w szczególności swobodę przepływu osób (artykuł 2 Protokołu Nr 4),

Mając na uwadze zasady zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej, a mianowicie prawo osób niepełnosprawnych do samodzielności, integracji społecznej i udziału w życiu społeczności, w szczególności poprzez środki zmierzające do przewyższania barier w porozumiewaniu się i poruszaniu się oraz poprzez umożliwianie im dostępu do środków transportu, mieszkań, działalności kulturalnej i spędzania czasu wolnego (artykuł 15 ustęp 3),

Mając na uwadze Zalecenie Nr R (86)18 w sprawie „Europejskiej Karty w sprawie Sportu dostępnego dla wszystkich: osoby niepełnosprawne”,

Mając na uwadze Zalecenie Nr R (92)6 w sprawie spójnej polityki wobec osób niepełnosprawnych,

Mając na uwadze Zalecenie 1185 (1992) Zgromadzenia Parlamentarnego w sprawie polityki rehabilitacji osób niepełnosprawnych,

Mając na uwadze Zalecenie Nr R (98) 3 w sprawie dostępu do wyższej edukacji,

Mając na uwadze Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych Narodów Zjednoczonych,

Uwzględniając Dyrektywę Rady 85/384/EEC z dnia 10 czerwca 1985 r. w sprawie wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dokumentów stwierdzających formalne kwalifikacje w architekturze, w tym środków na rzecz ułatwiania skutecznego wykonywania prawa do podejmowania działalności zawodowej i swobody świadczenia usług,

Uwzględniając Rezolucję Rady Unii Europejskiej oraz przedstawicieli rządów Państw członkowskich, zgromadzonych w Radzie w dniu 20 grudnia 1996 r. dotyczącą równości szans dla osób niepełnosprawnych,

Mając na uwadze „Europejską Koncepcję Dostępności”, marzec 1996 r., opracowaną przez Centralną Komisję Koordynacyjną do spraw Promowania Dostępności (CCPT),

Mając na uwadze „Deklarację Barcelońską: Miasto i Niepełnosprawni” z dnia 24 marca 1995 r., podpisaną przez 150 miast europejskich po Kongresie „Miasto i Niepełnosprawni”, zorganizowanym w Barcelonie, w dniach 23-24 marca 1995 r.,

Uznając, że cel Rady Europy może być realizowany, między innymi, w drodze przyjęcia wspólnego ustawodawstwa i praktyki sprzyjającej tworzeniu społeczeństwa dla wszystkich,

Uznając, że zaniedbania w promowaniu praw obywateli niepełnosprawnych i zapewnianiu równości szans stanowią naruszenie godności człowieka,

Uznając, że równe szanse dla członków wszystkich grup społeczeństwa mogą przyczyniać się do zabezpieczenia demokracji i spójności społecznej,

Akcentując niemal zupełny brak obowiązkowych programów szkolenia dla wszystkich zawodów tworzących otoczenie budowlane, które obejmowałyby wymiar uniwersalnego projektowania,

Uznając prace prowadzone w dziedzinie polityki dostępności przez Komitet Rady Europy do Spraw Rehabilitacji i Integracji Osób Niepełnosprawnych oraz jego podległy organ, Komitet Ekspertów do Spraw Szkolenia Personelu innego niż Personel Opieki Zdrowotnej zajmujący się Rehabilitacją (architekci i urbaniści), a także rozważając pilną potrzebę takiego szkolenia,

Uznając, że koncepcja uniwersalnego planowania i dostępności ma do odegrania kluczową rolę w promowaniu praw człowieka oraz fundamentalnych wolności i dlatego też powinna być włączana do wszystkich szczebli programów kształcenia i szkolenia we wszystkich zawodach tworzących otoczenie budowlane,

Zaleca, aby rządy Państw Członkowskich Układu Odrębnego w Dziedzinie Społecznej i Zdrowia Publicznego, należycie uwzględniając swoje specyficzne struktury konstytucyjne, warunki krajowe, regionalne i lokalne, jak również systemy edukacyjne:

- a) uwzględniały podczas formułowania polityki zasady uniwersalnego projektowania i środki na rzecz poprawy dostępności, w najszerszym znaczeniu tego słowa, jak jest to ustalone w załączniku do niniejszej Rezolucji, jeżeli tylko dotyczą one programów i innych spraw związanych z edukacją, szkoleniem i podnoszeniem świadomości, za które rządy są bezpośrednio odpowiedzialne zgodnie z podziałem obowiązków w każdym kraju,

- b) podejmowały takie kroki, jakie uznają za właściwe, na rzecz realizacji zasad i środków zawartych w załączniku, w dziedzinach nie należących bezpośrednio do odpowiedzialności rządów, ale gdzie władze publiczne mają pewne uprawnienia lub odgrywają pewną rolę,
- c) promowały wdrażanie tych środków przez uniwersytety i instytucje odpowiedzialne za kształcenie wyższe lub dalsze kształcenie, jak również za szkolenie zawodowe,
- d) zapewniały możliwie najszerze rozpowszechnianie niniejszej rezolucji wśród wszystkich zainteresowanych stron, szczególnie wśród stron zajmujących się kształceniem i szkoleniem, jak również wśród użytkowników.

Załącznik do Rezolucji ResAP(2001)¹

1. Zasady ogólne

Prawo wszystkich osób, w tym osób niepełnosprawnych, do pełnego uczestnictwa w życiu społeczności obejmuje prawo do dostępu, korzystania i rozumienia otoczenia budowlanego.

Spółeczeństwo, a w szczególności wszystkie zawody tworzące otoczenie budowlane mają obowiązek i powinność zapewniania, że jest ono uniwersalnie dostępne dla każdego, w tym dla osób niepełnosprawnych.

Spójna i globalna polityka na rzecz osób niepełnosprawnych lub osób, które zagrożone są niepełnosprawnością, powinna zmierzać między innymi do zagwarantowania pełnego obywatelstwa, równości szans, samodzielnego życia i aktywnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społeczności.

W celu realizowania tej polityki państwa powinny między innymi, podejmować kroki w celu unikania i usuwania, gdziekolwiek jest to możliwe, wszystkich przeszkód w otoczeniu budowlanym oraz w celu lepszego informowania osób podejmujących decyzje i innych osób, których decyzje dotyczą wpływu środowiska stworzonego przez człowieka na jakość życia osób niepełnosprawnych.

Polityka taka obejmuje kształcenie i szkolenie głównych uczestników tego procesu.

Poprzez skoordynowany zbiór środków wprowadzających koncepcję uniwersalnego projektowania do programów kształcenia wszystkich zawodów tworzących otoczenie budowlane, ludzie w każdym wieku, o różnych warunkach fizycznych i o różnych

możliwościach powinni mieć zapewnioną możliwie najlepszą zdolność poruszania się i dostęp do budynków, jak również do środków transportu, tak aby mogli odgrywać pełną rolę w społeczeństwie oraz brać udział w działaniach gospodarczych, społecznych, kulturalnych, wypoczynkowych i rekreacyjnych.

2. Definicje

„Uniwersalne projektowanie”

Uniwersalne projektowanie jest strategią mającą na celu tworzenie projektu i wykonywanie różnych elementów otoczenia i produktów tak, aby były one dostępne i zrozumiałe, jak również aby mogła z nich, w możliwie największym zakresie i w możliwie najbardziej niezależny i naturalny sposób, korzystać każda osoba, bez potrzeby dokonywania przystosowania lub stosowania specjalnych rozwiązań projektowych.

Celem koncepcji uniwersalnego projektowania jest, za pomocą niskich kosztów lub bez dodatkowych kosztów, ułatwienie życia każdej osobie poprzez uczynienie otoczenia budowlanego, produktów i sieci komunikacji jednakowo dostępnymi, możliwymi do użytkowania i zrozumiałymi. Koncepcja uniwersalnego projektowania promuje położenie większego nacisku na projektowanie ukierunkowane na użytkownika poprzez stosowanie holistycznego podejścia i zmierzanie do zaspokajania potrzeb ludzi w różnym wieku, o różnych warunkach fizycznych i możliwościach, w tym uwzględnianie zmian, jakich ludzie doświadczają w ciągu swojego życia. Konsekwentnie, uniwersalne projektowanie jest koncepcją, która wychodzi poza kwestie zwykłej dostępności budynków dla osób niepełnosprawnych i powinna stać się integralną częścią architektury, projektowania i planowania otoczenia.

Dla celów niniejszej rezolucji określenia „całkowita dostępność”, „projektowanie dla wszystkich” i „projektowanie włączające” mają takie samo znaczenie jak określenie „uniwersalne projektowanie”, które jest używane w niniejszym tekście.

Określenie „każdy” oznacza, że nie będzie się stwarzać ludziom żadnych różnic w otoczeniu niezależnie od ich wieku, wzrostu lub innych cech fizycznych, możliwości albo niepełnosprawności.

Określenie „niezależny” oznacza możliwość działania bez konieczności korzystania z pomocy zewnętrznej, unikając w ten sposób zależności.

Określenie „naturalny” akcentuje integralny aspekt definicji. Oznacza ono, że zapewnianie dostępności i możliwości korzystania jest postrzegane jako normalne.

Określenie „otoczenie budowlane” (lub „środowisko budowlane”) oznacza wszystkie budynki, zabezpieczenie ruchu oraz miejsca lub tereny otwarte dla ogółu.

3. Dążenia, cele i strategie

W celu zapewnienia równych szans uczestnictwa w działalności gospodarczej, społecznej, kulturalnej, wypoczynkowej i rekreacyjnej, każdy, bez względu na wiek, warunki fizyczne i możliwości, musi mieć zapewniony dostęp, korzystanie i zrozumienie każdego elementu otoczenia w sposób możliwie niezależny i taki jak inne osoby.

Kształcenie i szkolenie wszystkich zawodów tworzących otoczenie budowlane powinno być inspirowane zasadami uniwersalnego projektowania.

W celu podjęcia szybkiego działania na rzecz promowania spójnej polityki poprawy dostępności, koncepcja uniwersalnego projektowania powinna stanowić integralną i obowiązkową część głównego nurtu szkolenia początkowego wszystkich zawodów tworzących otoczenie budowlane, na wszystkich szczeblach i we wszystkich sektorach.

Praktykującym specjalistom, takim jak architekci, inżynierowie, projektanci i urbaniści, należy zapewnić odpowiednie dalsze szkolenie. Ich udział powinien być silnie popierany.

Programy kształcenia powinny być rozwijane we współpracy z użytkownikami, w tym z organizacjami osób niepełnosprawnych oraz działającymi na ich rzecz.

Na koncepcji uniwersalnego projektowania należy skupić zainteresowanie przedstawicieli innych zawodów tworzących otoczenie budowlane, takich jak urbaniści regionalni, agenci rozwoju własności, agenci obrotu nieruchomościami, architekci krajobrazu i ogrodnicy krajobrazu, jak również projektanci wnętrz. Należy na nią zwracać również uwagę użytkowników, konsumentów i klientów, w tym organizacji i organów ich reprezentujących.

Tak szybko jak to możliwe należy podnosić świadomość o trudnościach, na które napotykają osoby niepełnosprawne w otoczeniu budowlanym.

Kształcenie, szkolenie i podnoszenie świadomości powinno zapewnić każdemu, kto zajmuje się otoczeniem budowlanym, zrozumienie, wiedzę, umiejętności i wartości konieczne dla

propagowania nowych postaw i zachowania na rzecz osiągnięcia otoczenia budowlanego, które jest uniwersalnie dostępne.

4. Kształcenie wyższe

Programy kształcenia architektów, inżynierów i urbanistów w trakcie studiów i kształcenia podyplomowego powinny rozwijać umiejętność

- postrzegania zależności między istotami ludzkimi i tworzonymi przez nich obiektami budowlanymi oraz między obiektami budowlanymi i ich otoczeniem,
- rozumienia potrzeby dostosowania obiektów budowlanych i przestrzeni do potrzeb ludzi,
- opanowywania technik rozwiązywania problemu w celu zwiększania możliwości korzystania ze wszystkich obiektów budowlanych, biorąc pod uwagę różnorodność wśród ludzi.

Władze publiczne, instytucje kształcenia, organy tworzone dla zainteresowanych zawodów i organizacje reprezentujące te zawody powinny dokonywać przeglądu programów kształcenia i szkolenia w dziedzinie architektury, inżynierii, projektowania i urbanistyki w celu zapewnienia, że respektują one koncepcję uniwersalnego projektowania jako ich integralną część, uwzględniając odpowiednie egzaminy z tego tematu.

Ponadto, powinny one podjąć kroki w celu zapewnienia, że kształcenie ustawiczne oparte na koncepcji uniwersalnego projektowania będzie organizowane, popierane i wykorzystywane przez architektów, inżynierów, projektantów i urbanistów.

Rządy mogą rozważyć wprowadzenie właściwych sposobów tworzenia zachęt, takich jak granty dla studentów, stypendia i nagrody, w celu stymulowania takiej innowacyjności w projektowaniu, która będzie prowadziła do tworzenia otoczenia i produktów uwzględniających koncepcję uniwersalnego projektowania.

5. Dalsze kształcenie i szkolenie zawodowe

Kwestie uniwersalnego projektowania powinny być włączone do wszystkich rodzajów i na wszystkich szczeblach kształcenia, które mają wpływ na nasze środowisko fizyczne. Osiągnięcie uniwersalnie zaprojektowanego otoczenia wymaga kompetencji i umiejętności na wszystkich etapach procesu produkcji i budowy. Ze względu na to, iż architekci i inżynierowie nie są

zaangażowani we wszystkie projekty budowlane, ponieważ wiele z nich realizują rzemieślnicy, tacy jak murarze, cieśle, hydraulicy i elektrycy, zasady uniwersalnego projektowania powinny być włączone do początkowego szkolenia zawodowego wszystkich zainteresowanych zawodów.

Nowe, globalne perspektywy uniwersalnego projektowania powinny stać się obowiązkową częścią kształcenia i szkolenia każdego, kto ma zamiar tworzyć otoczenie budowlane.

Rządy mogą rozważyć wprowadzenie właściwych sposobów tworzenia zachęt, takich jak ceny, w celu stymulowania praktycznych rozwiązań w kwestiach projektowania, które obejmują zasady uniwersalnego projektowania.

6. Metody nauczania i materiały

Kształcenie i szkolenie powinno prezentować podejście interdyscyplinarne i wielodyscyplinarne, obejmując wszystkie dyscypliny właściwe dla otoczenia budowlanego. Zapewnianie związków z innymi kursami powinno rozwiązać problem izolowania tematu w programie kształcenia.

Osoby uczące się, bez względu na wiek, powinny mieć możliwość osobistego doświadczenia trudności napotykaných w środowisku przez osoby niepełnosprawne, przy użyciu właściwych metod interaktywnych, uczestnictwa i współpracy, takich jak wycieczki do danego miejsca, obserwacje w danym miejscu, badanie przypadków, bezpośrednie i osobiste kontakty z osobami niepełnosprawnymi i ludźmi w różnym wieku, jak również symulacja pewnych uszkodzeń.

Nauczanie teoretyczne i umysłowo-intelektualne powinno być uzupełniane przez nauczanie praktyczne i emocjonalne.

Należy analizować postrzeganie „normalności” i „różnicy”; należy badać stereotypy i uprzedzenia.

Należy popierać i rozwijać nauczanie oraz uczenie się poprzez projekty. Właściwym uzupełnieniem okresu szkolenia może być projekt weryfikowany przez prawdziwe życie.

Należy tworzyć pozytywne nastawienie do osób niepełnosprawnych, tak wcześnie jak to możliwe, w celu przezwyciężenia psychologicznych barier dla aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i stwarzania podstawy dla usuwania barier fizycznych.

Nowym programom kształcenia powinny towarzyszyć odpowiednie, przystosowane do różnorodnych potrzeb w dziedzinie kształcenia, metody i materiały nauczania, ze zwróceniem szczególnej uwagi na materiały audio-wizualne i nowe technologie, a mianowicie technologię informacyjną oraz szkolenie i symulacje przy pomocy komputera.

Każde Państwo Członkowskie powinno wyznaczyć lub ustanowić organ rządowy, promować tworzenie zawodowego centrum ekspertyzy lub korzystać z innego kompetentnego organu w celu rozpowszechniania informacji i dokumentacji, jak również służenia radą, pomocą i wsparciem.

7. Szkolenie osób szkolących

Ponieważ świadomość wykładowców, nauczycieli i osób szkolących jest decydującym elementem dla wszystkich działań w tej dziedzinie, osobom od których wymaga się realizowania postanowień punktów 4 do 6, jak również punktu niniejszego, należy zapewnić podstawowe i dalsze szkolenie w zakresie koncepcji uniwersalnego projektowania.

W celu podnoszenia świadomości i wspierania zagadnienia uniwersalnego projektowania, należy popierać programy rozwoju personelu, jak również pełne zaangażowanie personelu w rozwój i rozpowszechnianie strategii uniwersalnego projektowania.

Należy również zwracać szczególną uwagę na szkolenie personelu nienauczającego, np. kierowników i administratorów szkół.

8. Uczestnictwo użytkownika

Programy kształcenia powinny być rozwijane we współpracy ze zróżnicowanymi pod względem wieku użytkownikami, w tym z osobami niepełnosprawnymi. Ich zdanie powinno być uwzględniane przez osoby tworzące programy. Użytkownicy powinni być uznawani za źródło informacji, doświadczenia z pierwszej ręki i kompetencji zawodowych.

Uczestnictwo użytkownika należy zapewniać tak wcześnie jak to możliwe.

9. Ocena skuteczności nauczania

Ponieważ skuteczność środków nauczania nie może być określona bez dokonywania systematycznych analiz, należy brać pod uwagę stopień efektywności każdego środka i identyfikować pojawiające się problemy.

Instytucjonalna ocena skuteczności nauczania powinna być postrzegana jako integralna część rozwijania lub rewidowania programów nauczania oraz jako kluczowe profesjonalne narzędzie kierowania i planowania.

10. Międzynarodowa wymiana informacji i dobrej praktyki

Państwa Członkowskie powinny wymieniać informacje i wyniki badań naukowych na temat strategii uniwersalnego planowania i standardów dotyczących osiągniętej dostępności.

Rządy powinny promować i/lub ułatwiać współpracę między państwami oraz popierać kontakty profesjonalistów w tej dziedzinie. Działania te powinny obejmować współpracę między uniwersytetami oraz innymi instytucjami kształcenia lub szkolenia, wymianę wykładowców, nauczycieli i osób szkolących, jak również wizyty studyjne personelu nauczającego oraz uczniów/osób szkolących się.

Organy, o których mowa w rozdziale 6 akapit 8, powinny być proszone o kontaktowanie się z odpowiednimi organami i instytucjami innych państw.

Należy rozwijać międzynarodową wymianę dobrej praktyki w celu zilustrowania głównych problemów do rozwiązania poprzez szczegółowe przykłady z praktyki, z wykorzystaniem, w możliwie najlepszy sposób, nowych technologii informacyjnych, takich jak Internet.

Przykłady, chociaż związane ze specyficznym kontekstem, powinny być wystarczająco możliwe do przeniesienia w celu wykazania, że można dzielić się rozwiązaniami i dobrą praktyką. Powinny one pobudzać twórcze naśladownictwo w duchu niniejszej rezolucji.

Przykłady powinny obejmować działania Państw Członkowskich na rzecz przeglądu programów kształcenia różnych instytucji nauczania i wzmagania pracy organów, o których mowa w akapicie 8 rozdziału 6. Powinno to również obejmować działania różnych instytucji kształcenia i szkolenia, jak również profesjonalistów i grup zawodowych.